

بررسی رابطه بحران مالی و سکوت سازمانی در موسسات مالی و اعتباری

حسین رمضانی ایسینی^۱

کارشناسی ارشد مدیریت مالی، واحد بین الملل قشم

چکیده

هدف از پژوهش حاضر، بررسی رابطه بحران مالی و سکوت سازمانی در موسسات مالی و اعتباری می باشد. این پژوهش، توصیفی-پیمایشی بوده و جامعه آماری پژوهش حاضر، شامل مدیران و کارشناسان مالی بانک ها در اصفهان می باشد که با استفاده از جدول کرجسی-مورگان حجم نمونه 140 نفر برآورد شده است. به منظور جمع آوری اطلاعات، پرسشنامه محقق ساخته استفاده شده است. روایی پرسشنامه توسط اساتید مورد تایید قرار گرفته و پایایی ابزار از طریق اندازه گیری ضریب آلفای کرونباخ سنجیده و این میزان برای همه متغیرها بالای 0/7 حاصل شده است. تجزیه و تحلیل داده های بدست آمده با استفاده از آمار توصیفی و آمار استنباطی و بکارگیری نرم افزار Spss23 و Smart PLS3 بوده است. نتایج پژوهش نشان می دهد که بحران مالی بر سکوت سازمانی در موسسات مالی و اعتباری تاثیر معناداری دارد. همچنین شرایط عدم قطعیت، افزایش نرخ بهره و نیز زوال ترازنامه بر سکوت سازمانی در موسسات مالی و اعتباری تاثیر معناداری دارد.

کلیدواژه‌ها: بحران مالی، سکوت سازمانی، موسسات مالی و اعتباری.

مقدمه

در دنیای امروز، موسسات مالی و اعتباری نقش محوری در اقتصاد هر کشور ایفا می کنند. این موسسات با مدیریت منابع مالی، اعطای تسهیلات، تأمین مالی پروژه ها و تسهیل مبادلات اقتصادی، به عنوان یکی از ارکان اصلی در ایجاد ثبات اقتصادی و رشد پایدار شناخته می شوند. با این حال، در دوران بحران های مالی، این موسسات در معرض آسیب های فراوان قرار می گیرند که می تواند بر عملکرد، تصمیم گیری ها و اعتبار آنها تأثیرات بلندمدتی بگذارد. سکوت سازمانی از جمله آسیب های این موسسات به شمار می رود (اتیلا و کلیک^۲، 2022). سکوت سازمانی به طور کلی به وضعیتی اطلاق می شود که اعضای یک سازمان از ابراز نظرات و اطلاعات خود در مورد مشکلات، کاستی ها و بحران ها خودداری می کنند. این سکوت ممکن است به دلیل ترس از عواقب منفی، احساس بی اثر بودن، یا عدم اعتماد به مدیریت و فرآیندهای تصمیم گیری در سازمان باشد (خدابنده و همکاران، 1403). سکوت سازمانی به معنای عدم ابراز نظر، پیشنهاد یا انتقاد توسط اعضای سازمان، به ویژه در مواقع بحرانی است. زمانیکه کارکنان و مدیران از ابراز نظرات، انتقادات و پیشنهادات خود خودداری می کنند، نه تنها مسائل و مشکلات درون سازمانی به درستی شناسایی نمی شود، بلکه فرصت های بهبود و نوآوری نیز از بین می روند. این پدیده ممکن است منجر به کاهش شفافیت، عدم بهبود فرآیندها، و حتی گسترش مشکلات داخلی سازمان ها شود (کانگ و کیم^۳، 2023). از آنجا که موسسات مالی و اعتباری به طور مستقیم با منابع مالی و اعتباری جامعه سروکار دارند، بحران های مالی می توانند بر عملکرد این موسسات و تصمیم گیری های آنها تأثیراتی بسیار شدید داشته باشند.

بحران مالی وضعیتی است که دارایی های مالی یک سازمان در مدت کوتاهی بخش زیادی از ارزش بازار خود را از دست می دهد. این بحران ممکن است ثبات یک شرکت را در معرض خطر قرار دهد. دانستن چگونگی اقدام سریع ممکن است از تشدید وضعیت به نقطه ای که خارج از کنترل باشد جلوگیری کند و یا احتمال دارد به طور دائمی به سازمان آسیب برساند. بحران مالی ممکن است از داخل یا خارج منشا بگیرد. برخی از اثرات این امر ممکن است شامل کاهش اعتبار، کاهش افزایش تجارت بین المللی در بیکاری، محدودیت در استقراض خارجی و تورم باشد (یوتایاکومار^۴ و همکاران، 2020). از مهم ترین عوامل بحران مالی در سازمان ها که در این پژوهش نیز مورد کاربرد قرار گرفته است، می توان به موارد زیر اشاره نمود:

وقتی شرکت ها نمی توانند برنامه های آتی انجام دهند و سرمایه گذاران احساس می کنند که نمی توانند سودهای آتی یا تورم، بهره یا نرخ نکول را پیش بینی کنند، ممکن است از سرمایه گذاری اجتناب کنند. در عوض، آنها پول نقد نگه می دارند و در نتیجه کل فعالیت اقتصادی را کاهش می دهند. این امر می تواند بر جریان نقدینگی یا وضعیت نقدینگی سازمان تأثیر بگذارد (شرایط عدم قطعیت) (چادهوری^۵ و همکاران، 2020).

افزایش نرخ بهره سودآوری پروژه های تجاری را کاهش می دهد. این وضعیت می تواند ضربه ای به تولید ناخالص داخلی (GDP) یک کشور نیز وارد کند. نرخ بهره بالاتر همچنین باعث دلسردی وام گیرندگان شده و تأثیر کمی بر تصمیمات وام گرفتن افراد و شرکت های پریسک دارد. در محیط های با بهره بالا، وام دهندگان معمولاً بار نرخ های بالای پیش پرداخت را به دوش می کشند. نرخ های بالا

⁴ Uthayakumar

⁵ Choudhry

² Atilla & Kılıç

³ Kang & Kim

محمدازاده و همکاران (1403) در پژوهش خود به شناسایی عوامل اثرگذار بر سکوت سازمانی و تاثیر آن بر تصمیم‌گیری مدیران پرداختند. یافته‌ها نشان داد عوامل اثرگذار بر سکوت سازمانی شامل عوامل فردی (تمایلات و علائق، دغدغه‌ها و نگرانی‌ها، انگیزه‌ها، صفات و ویژگی‌های فردی)، عوامل میان‌فردی (عوامل ارتباطی)، عوامل سازمانی (عوامل شغلی، فرهنگ سازمانی، عوامل مدیریتی، عوامل ساختاری)، عوامل فراسازمانی (عوامل اجتماعی، فرهنگی و عوامل اقتصادی) بوده است که بر روی کیفیت تصمیم‌گیری مدیران شامل (صحت، دقت، بهنگام بودن، کارآیی، اطمینان و پیگیری تصمیم‌گیری) تاثیر دارد. تحلیل‌های کمی نیز معنی‌داری ارتباط بین شاخص‌ها و مولفه‌های مورد نظر را تایید کردند.

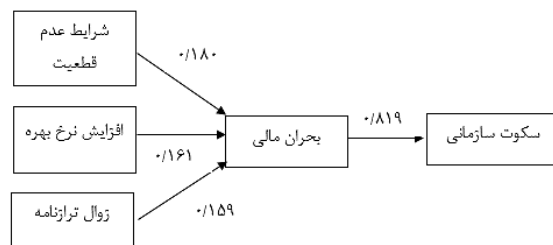
اسدی لویه و همکاران (1403) پژوهشی تحت عنوان "شناسایی عوامل اثربخش سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری بر تمایل به مدیریت سود در شرایط بحران مالی" ارائه نمودند. نتایج حاصل از فرضیه‌های پژوهش بیان‌کننده آن است که رابطه منفی و معناداری بین برنامه‌ریزی و بودجه‌بندی، گزارش‌دهی عملکرد/ مالی، کنترل هزینه، کنترل یکپارچه با تمایل به مدیریت سود در شرایط بحرانی مالی وجود دارد. به عبارتی دیگر، مدیران هر اندازه که از سیستم اطلاعاتی حسابداری قویتری برخوردار باشند احتمال مدیریت سود کمتر خواهد بود.

صفی‌خانی و همکاران (1402) طی پژوهشی پیشنهادی گزارشگری مالی متقلبانه در شرکتهای دارای بحران مالی را مورد بررسی قرار دادند. نتایج حاصل از آزمون فرضیه‌های پژوهش نشان داد: (1) فراوانی شرکتهای دارای بحران مالی که به گزارشگری مالی متقلبانه روی می‌آورند، به طور معناداری بیشتر از شرکت‌های دارای بحران مالی که به گزارشگری مالی متقلبانه روی نمی‌آورند، است. (2) در شرکتهای دارای بحران مالی و دارای گزارشگری مالی

توانایی آنها را برای وام‌دادن کاهش می‌دهد (افزایش نرخ بهره) (ون وینزبرگن⁶ و همکاران، 2022).

کاهش قابل توجه در ترازنامه می‌تواند باعث شود که یک شرکت در فعالیت‌های مخاطره‌آمیز شرکت کند تا توانایی پرداخت بدهی خود را حفظ کند. زوال ترازنامه یک شرکت می‌تواند ناشی از عواملی مانند افزایش بدهی‌ها و کاهش ارزش دارایی‌های شرکت باشد. کاهش شدید ارزش خالص می‌تواند باعث شود که سازمان تعهدات خود را در قبال کارکنان و سایر ذینفعان مانند تامین‌کنندگان، مشتریان و دولت نکول کند. شکست در انجام تعهدات می‌تواند کاتالیزوری باشد که می‌تواند شرکت را در یک بحران مالی قرار دهد. به عنوان مثال، کارمندان می‌توانند از وظایف خود فرار کنند، عملکرد ضعیفی یا گردش مالی بالایی داشته باشند. این می‌تواند شرکت را در وضعیت مالی بدی قرار دهد (زوال ترازنامه) (بیسچوف⁷ و همکاران، 2020).

این پژوهش به دنبال بررسی بحران مالی در ترغیب شرکت‌ها به استفاده از سکوت سازمانی در موسسات مالی و اعتباری می‌باشد. در واقع، پی‌بردن به عوامل موثر بر سکوت سازمانی در موسسات مالی و اعتباری مبتنی بر بحران مالی گامی مهم در جهت پیش‌بینی عملکرد این موسسات در شرایط بحرانی خواهد بود. براین اساس مدل پژوهش به شکل 1 در نظر گرفته شده است.

شکل 1. مدل پژوهش

⁷ Bischof

⁶ Van Binsbergen

تایید خبرگان و اساتید قرار گرفته و پایایی ابزار نیز با استفاده از اندازه گیری ضریب آلفای کرونباخ بررسی شده و نتایج در جدول 1 ارائه گردیده است.

جدول 1. اندازه گیری ضریب آلفای کرونباخ

متغیر	آلفای کرونباخ
شرایط عدم قطعیت	0/80
افزایش نرخ بهره	0/76
زوال ترانزنامه	0/79
سکوت سازمانی	0/81

ضرایب آلفای کرونباخ برای تمام متغیرها بالای 0/7 بدست آمده که بیانگر پایایی مناسب ابزار سنجش می باشد. به منظور تجزیه و تحلیل داده ها، آمار توصیفی و آمار استنباطی با استفاده از نرم افزارهای Smart و Spss23 و PLS3 به کار گرفته شده است.

نتایج پژوهش

ویژگی های جمعیت شناختی پاسخ دهندگان به شرح زیر ارائه می گردد:

مقابلانه در دوره مالی قبل و دوره مالی جاری، میزان عدم تقارن اطلاعاتی میان مدیران و ذینفعان، به طور معناداری بیشتر از شرکتهای دارای بحران مالی و فاقد گزارشگری مالی مقابلانه است. (3) در شرکتهای دارای بحران مالی و دارای گزارشگری مالی مقابلانه در دوره مالی قبل و دوره مالی جاری، فراوانی شرکتهای دارای بیش سرمایه گذاری، به طور معناداری بیشتر از شرکتهای دارای بحران مالی و فاقد گزارشگری مالی مقابلانه است. (4) بین شرکتهای دارای بحران مالی و دارای گزارشگری مالی مقابلانه و شرکتهای دارای بحران مالی و فاقد گزارشگری مالی مقابلانه در دوره مالی بعد، در زمینه آسیب به حسن شهرت شرکت، تفاوت معناداری وجود ندارد.

بوفونو و اودی⁸ (2016) پژوهشی تحت عنوان " بحران مالی، رفتار سازمانی و سکوت سازمانی در بخش عمومی: مطالعه موردی برای یونان" ارائه نمودند. این مطالعه بر تأثیر بحران مالی بر مدیریت سازمانی و به طور خاص بر تکامل «سکوت سازمانی» با در نظر گرفتن موقعیت سلسله مراتبی، جنسیت، تحصیلات و مهارت های کارمندان عمومی متمرکز است. بر اساس شواهد ارائه شده، نتیجه گیری می شود که سکوت سازمانی احتمالاً پیامدهای بلندمدت منفی بر بهره وری بخش عمومی خواهد داشت.

روش پژوهش

پژوهش حاضر کاربردی بوده و با روش توصیفی-پیمایشی انجام می شود جامعه آماری پژوهش حاضر، شامل مدیران و کارشناسان مالی بانک ها در اصفهان به تعداد 230 نفر می باشد که با استفاده از جدول کرجسی-مورگان حجم نمونه 140 نفر تعیین شده است. ابزار گردآوری اطلاعات پرسشنامه محقق ساخته مشتمل بر سوالات بحران مالی (با ابعاد شرایط عدم قطعیت، افزایش نرخ بهره، زوال ترانزنامه) و سکوت سازمانی است. روایی پرسشنامه مربوطه مورد

⁸ Boufounou & Avdi

و 10/7 درصد با کمترین فراوانی بالای 50 سال سن دارند. 34/3 درصد پاسخگویان با بیشترین فراوانی 10 تا 15 سال سابقه کار دارند و 13/6 درصد با کمترین فراوانی بالای 20 سال سابقه کار دارند. آزمون کولموگروف-اسمیرنوف که به اختصار به صورت K-S نشان می‌دهند، روشی برای نرمال بودن یک توزیع فراوانی نظری برای اطلاعات تجربی است. آزمون کولموگروف-اسمیرنوف برای ارزیابی همقوارگی متغیرهای رتبه‌ای در دو نمونه (مستقل و یا غیر مستقل) و یا همقوارگی توزیع یک نمونه با توزیعی که برای جامعه فرض شده است، به کار می‌رود. نتایج محاسبه این آزمون در جدول 3 گزارش شده است.

جدول 3. نتایج آزمون کولموگروف-اسمیرنوف

متغیر	K-S	Sig
شرایط عدم قطعیت	0/149	0/229
افزایش نرخ بهره	0/218	0/115
زوال ترانزنامه	0/163	0/319
بحران مالی	0/294	0/165
سکوت سازمانی	0/173	0/174

به دلیل اینکه احتمال تمامی متغیرها بالای 0/05 می‌باشد ($sig > 0.05$)، بنابراین توزیع نرمال است.

برای انجام این آزمون تی تست، ابتدا آماره t را محاسبه می‌کنیم، سپس با استفاده از مقدار t حاصل شده، برای تصمیم در مورد پذیرش یا رد فرض صفر با استفاده از شکل زیر تصمیم می‌گیریم: نتایج حاصل از آزمون فرضیات تحقیق حاضر در قالب ضرایب مسیر همراه با سطح معناداری و آماره آزمون نشان داده شده است. از آنجا که

جدول 2. ویژگی‌های جمعیت شناختی پاسخ دهندگان

متغیر	فراوانی	درصد
جنسیت	زن	27/1
	مرد	72/9
تحصیلات	لیسانس	20/7
	فوق لیسانس	55/7
	دکتری	23/6
سن	20 تا 30	18/6
	31 تا 40	41/4
	41 تا 50	29/3
سابقه کار	بالای 50	10/7
	زیر 10 سال	22/1
	10 تا 15 سال	34/3
	16 تا 20 سال	30/0
	بالای 20 سال	13/6

مطابق نتایج جدول 2: 27/1 درصد پاسخگویان زن هستند و 72/9 درصد نیز مرد هستند. 55/7 درصد پاسخگویان با بیشترین فراوانی تحصیلات فوق لیسانس دارند و 20/7 درصد با کمترین فراوانی لیسانس هستند. 41/4 درصد پاسخگویان با بیشترین فراوانی 31 تا 40 سال سن دارند

با در نظر گرفتن ضریب آماره t که برای افزایش نرخ بهره برابر $4/67$ می‌باشد (بیشتر از 2 است) و سطح احتمال افزایش نرخ بهره $0/000$ ($\text{sig} > 0.05$)، فرضیه اول تأیید شده و نشان می‌دهد که با احتمال $0/95$ افزایش نرخ بهره بر سکوت سازمانی در موسسات مالی و اعتباری تأثیر می‌گذارد.

با در نظر گرفتن ضریب آماره t که برای زوال ترازنامه برابر $3/80$ می‌باشد (بیشتر از 2 است) و سطح احتمال زوال ترازنامه $0/000$ ($\text{sig} > 0.05$)، فرضیه اول تأیید شده و نشان می‌دهد که با احتمال $0/95$ زوال ترازنامه بر سکوت سازمانی در موسسات مالی و اعتباری تأثیر می‌گذارد.

با در نظر گرفتن ضریب آماره t که برای بحران مالی برابر $3/29$ می‌باشد (بیشتر از 2 است) و سطح احتمال بحران مالی $0/000$ ($\text{sig} > 0.05$)، فرضیه دوم تأیید شده و نشان می‌دهد که با احتمال $0/95$ بحران مالی بر سکوت سازمانی در موسسات مالی و اعتباری تأثیر می‌گذارد.

بنابراین نتایج آزمون فرضیات نشان می‌دهد که با معناداری کمتر از 5 درصد، مسیر و ضریب مسیر معنادار بوده و فرضیه‌های پژوهش تأیید می‌گردد.

بحث و نتیجه گیری

هدف از پژوهش حاضر، بررسی رابطه بحران مالی و سکوت سازمانی در موسسات مالی و اعتباری می‌باشد. نتایج حاصل از پژوهش به شرح زیر ارائه می‌گردد:

- نتیجه آزمون فرضیه اول حاکی از این است که بحران مالی با ضریب تأثیر $0/819$ بر سکوت سازمانی در موسسات مالی و اعتباری تأثیر می‌گذارد. همچنین با در نظر گرفتن ضریب آماره t برای بحران مالی (بیشتر از 2) و سطح احتمال بحران مالی $\text{sig} > 0.05$ ، فرضیه اول تأیید شده و نشان می‌دهد که با احتمال $0/95$ بحران مالی بر سکوت سازمانی در موسسات مالی و اعتباری تأثیر دارد و سازمان

در این تحقیق سطح اطمینان 95 درصد در نظر گرفته شده است لذا، برای آزمون فرضیات اگر معناداری کمتر از 5 درصد باشد مسیر و ضریب مسیر مورد نظر معنادار بوده و فرضیه مربوطه تأیید می‌گردد؛ در غیر اینصورت فرضیه رد می‌شود.

جدول 4. نتایج آزمون تی تست

فرضیات	آزمون t	سطح احتمال	ضریب تأثیر	نتیجه
شرایط عدم قطعیت بر سکوت سازمانی در موسسات مالی و اعتباری تأثیر دارد	4/29	0/000	0/819	تأیید
افزایش نرخ بهره بر سکوت سازمانی در موسسات مالی و اعتباری تأثیر دارد	4/67	0/000	0/838	تأیید
زوال ترازنامه بر سکوت سازمانی در موسسات مالی و اعتباری تأثیر دارد	3/80	0/000	0/821	تأیید
بحران مالی بر سکوت سازمانی در موسسات مالی و اعتباری تأثیر دارد	3/29	0/000	0/816	تأیید

با در نظر گرفتن ضریب آماره t که برای شرایط عدم قطعیت برابر $4/29$ می‌باشد (بیشتر از 2 است) و سطح احتمال شرایط عدم قطعیت $0/000$ ($\text{sig} > 0.05$)، فرضیه اول تأیید شده و نشان می‌دهد که با احتمال $0/95$ شرایط عدم قطعیت بر سکوت سازمانی در موسسات مالی و اعتباری تأثیر می‌گذارد.

بحران مالی، دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت، 15(57)، 161-176.

2. خدابنده، عیسی، جباری، پرویز و جباری، غلام. (1403). بررسی و تحلیل رابطه بین ابعاد فراموشی سازمانی و سکوت سازمانی بر عملکرد شغلی (مورد مطالعه: کارکنان سازمان بسیج مستضعفین)، مدیریت دولتی تطبیقی، 2(3)، 1-26.

3. صفی خانی، فرهاد، یعقوب نژاد، احمد و جهاننهاد، آزیتا. (1402). پیشایندهای گزارشگری مالی متقلبانه در شرکت‌های دارای بحران مالی، دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت، 12(45)، 251-270.

4. محمدزاده، ندا، مشعلی، بهزاد و ذوالفقاری زعفرانی، رشید. (1403). شناسایی عوامل اثرگذار بر سکوت سازمانی و تاثیر آن بر تصمیم‌گیری مدیران، مدیریت پویا و تحلیل کسب و کار، 3(2)، 51-66.

5. Atilla, G., & Kılıç, C. (2022). The Relationship between Perceived Organizational Support with Emotional Labor and Organizational Silence; An Application on Bank Employees. *Artuklu Kaime Uluslararası İktisadi ve İdari Araştırmalar Dergisi*, 5(2), 123-144.

6. Bischof, J., Laux, C., & Leuz, C. (2020). *Accounting for financial stability: Lessons from the financial crisis and future challenges* (No. 283). SAFE Working Paper.

7. Boufounou, P., & Avdi, K. (2016). Financial crisis, organizational behavior and organizational silence in the public sector: A case study for Greece. *SPOUDAI-Journal of Economics and Business*, 66(1/2), 46-78.

8. Choudhry, T., Hassan, S. S., & Shabi, S. (2020). US economic uncertainty, EU business cycles, and the global financial crisis. *International Journal of Finance & Economics*, 25(1), 28-42.

9. Kang, K., & Kim, J. H. (2023). Factors related to the organizational silence of

ها با استفاده از راهکارهای مقابله با بحران مالی آمادگی بیشتری برای تصمیم‌گیری درست و هوشمندانه در قبال سکوت سازمانی خواهند داشت.

- نتیجه آزمون فرضیه دوم حاکی از این است که متغیرهایی از جمله شرایط عدم قطعیت، افزایش نرخ بهره و زوال ترازنامه بر روی بحران مالی تاثیرگذارند. میزان این تاثیر برای شرایط عدم قطعیت برابر 0/180، برای افزایش نرخ بهره برابر 0/161 و برای زوال ترازنامه برابر 0/159 می‌باشد. بنابراین، میزان تاثیر شرایط عدم قطعیت بر بحران مالی بیشتر از سایر متغیرها می‌باشد. همچنین با در نظر گرفتن ضریب آماره t برای شرایط عدم قطعیت، افزایش نرخ بهره و زوال ترازنامه (بیشتر از 2) و سطح احتمال $\text{sig} > 0.05$ ، فرضیه دوم تأیید شده و نشان می‌دهد که با احتمال 0/95 شرایط عدم قطعیت، افزایش نرخ بهره و زوال ترازنامه بر سکوت سازمانی در موسسات مالی و اعتباری تاثیر داشته و موسسات با شرایط عدم قطعیت، بیشتر به سکوت سازمانی روی می‌آورند.

مطابق یافته‌های پژوهش سه فرایند شرایط عدم قطعیت، افزایش نرخ بهره و زوال ترازنامه در بحران مالی بر سکوت سازمانی در موسسات مالی و اعتباری اهمیت داشته، به گونه‌ای که فرایند اول یعنی شرایط عدم قطعیت در این پژوهش تاثیر بیشتری را نشان می‌دهد. از محدودیت پژوهش می‌توان به مشکلات مربوط به جمع‌آوری اطلاعات و عدم همکاری برخی از اعضای جامعه آماری اشاره نمود. جهت انجام پژوهش‌های آتی، پیشنهاد می‌گردد که نقش دولت و اقتصاد کلان نیز در میان عوامل موثر بر بحران مالی در نظر گرفته شوند.

منابع

1. اسدی لویه، نوشین، ملکی چوبری، مجتبی و خریدار، سینا. (1403). شناسایی عوامل اثربخش سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری بر تمایل به مدیریت سود در شرایط

Korean nurses: A systematic review and meta-analysis. *Journal of Korean Academic Society of Nursing Education*, 29(3), 302-318.

10. Uthayakumar, J., Metawa, N., Shankar, K., & Lakshmanaprabu, S. K. (2020). Financial crisis prediction model using ant colony optimization. *International Journal of Information Management*, 50, 538-556.

11. Van Binsbergen, J. H., Diamond, W. F., & Grotteria, M. (2022). Risk-free interest rates. *Journal of Financial Economics*, 143(1), 1-29.